

Předložený návrh Lex plyn obsahuje riziko zneužití pro dotování uhlobaronů. Vláda jej projedná zítra

7.1.2025 - | Hnutí DUHA

Poslanecký návrh novely několika zákonů včetně energetického Lex plyn [1], zítra projedná vláda. Ve své první části zakotvuje možnost nařízení a dotování provozu uhelným elektrárnám [2]. Ekologické organizace varují, že paragrafy míněné pro krizové situace v navržené podobě přinášejí riziko zbytečného proplácení zisků uhlobaronům na úkor zvýšených plateb spotřebitelů elektřiny. Podpora provozu také může být v rozporu s evropskými pravidly [3].

Jiří Koželouh, vedoucí energetického programu Hnutí DUHA, říká:

„Chápeme, že cílem návrhu na nařízení a dotování provozu uhelných elektráren je řešit pouze krizové situace. Ale současná podoba Lex plyn má mezery, které umožňují zneužití pro zbytečné placení zisků uhlobaronům na úkor lidí a jejich peněženek. Dotování uhelných elektráren není potřeba, ale pokud politici chtějí mít záchrannou brzdu jejich příliš rychlého odstavení, pak budou muset návrh v Poslanecké sněmovně opravit, aby nepřinesl ekonomickou zátěž a poškozování životního prostředí.“

Prvním rizikem je zakotvení „práva první noci“, kdy nařízení provozu musí směřovat původnímu vlastníkovu a teprve až odmítne, tak proběhne výběr z nabídek ostatních možných provozovatelů (novelizační body 6 a 13). Například pro skupinu Sev.en miliardáře Pavla Tykače není problém prodávat drazé uhlí z vlastního velkolomu Vršany do svých elektráren Chvaletice a Počerady a simulovat tak ztrátový provoz. Tento princip přitom koalice i opozice odmítly už při schvalování Lex OZE 3.

Pozitivní změna oproti návrhům na dotování uhlí v Lex OZE 3 je možnost zrušení licence elektrárny, která ohlásí konec provozu a Energetický regulační úřad nenařídí dotovaný provoz (novelizační bod 4). Problém se však skrývá v tom, že zrušení licence je pouze možností, nikoliv povinností. To přináší riziko spekulace, kdy provozovatel oznámí ukončení provozu za účelem získání podpory, i když jeho elektrárna není ve finančních problémech a může v provozu pokračovat v rámci licence.

Třetím rizikem je návrh na dotování nejen ztráty, ale i „přiměřeného zisku“ uhelné elektrárny (novelizační bod 15). To je zhoršení dokonce i oproti pozměňovacímu návrhu k Lex OZE 3, který odmítla koalice i opozice. A také to kontrastuje s jiným ustanovením energetického zákona, které umožňuje nařídit provoz uhelné teplárny, ale dotovat pouze ztrátu. Je nutné připomenout, že ztrátu a zisk by v případě nařízení provozu hradili spotřebitelé elektřiny.

Čtvrtým rizikem v návrhu je, že umožňuje řetězit roční dotování uhelné elektrárny bez omezení počtu roků a neobsahuje ani termín, do kdy je dotování možné, ani termín zrušení výrobních licencí uhelným elektrárnám nejpozději v roce 2033.

Jaroslav Bican, vedoucí energetické kampaně Greenpeace ČR, říká:

„Návrh, pod kterým jsou podepsáni vládní poslanci, bohužel znovu vrací do hry nesmyslné dotování uhelných elektráren. Rozhodně by nemělo být umožněno dotovat zisk uhlobaronům. Do návrhu by

naopak mělo být doplněno, že nejpozději v roce 2033 budou všem uhelným elektrárnám zrušeny jejich výrobní licence. Vládní strany by tak naplnily svůj závazek z programového prohlášení a také by to odpovídalo schválenému Národnímu energeticko-klimatickému plánu.“

Kontakty:

Jiří Koželouh, vedoucí energetického programu Hnutí DUHA,
e-mail: jiri.kozelouh@hnutiduha.cz, tel.: 723 559 495

Jaroslav Bican, vedoucí energetické kampaně Greenpeace ČR,

e-mail: jaroslav.bican@greenpeace.org, tel.: 773 721 237

Lukáš Hrabek, tiskový mluvčí Greenpeace ČR,

e-mail: lukas.hrabek@greenpeace.org, tel.: 603 443 140

Eva Pernicová, tisková mluvčí Hnutí DUHA,

e-mail: eva.pernicova@hnutiduha.cz, tel.: 734 770 020

Poznámky pro editory a editorky:

[1] <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=249963>

[2] Podpora provozu uhelných elektráren by byla neúměrně drahá, neboť provoz konkrétní elektrárny stojí na trvalém provozu konkrétního hnědouhelného velkolomu, který má velké fixní náklady (čerpání vody, údržba nestabilního prostředí, atd.). Hnědé uhlí (na rozdíl od černého nebo plynu) nelze dovážet, nevyplatí se to kvůli nízké energetické intenzitě suroviny. Udržování uhelné elektrárny v záloze vyžaduje náklady na stovky zaměstnanců, oproti desítkám v případě plynové.

[3] Podpora uhelných elektráren je v rozporu s evropským právem. Je zakázána podpora narušující hospodářskou soutěž (čl. 107 Smlouvy o fungování EU). Nařízení 2019/943 o vnitřním trhu s elektřinou v čl. 20 nastavuje pravidla zajištění zdrojové přiměřenosti, která musí zachovávat tržní principy a směřovat k větší integraci evropského trhu. Článek 22 pak stanovuje limit produkce pro elektrárny, které mohou získat podporu, na 550 g CO₂ na kWh elektřiny, což uhelné elektrárny nemohou splnit.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A32019R0943>

<https://hnutiduha.cz/aktualne/predlozeny-navrh-lex-plyn-obsahuje-riziko-zneuziti-pro-dotovani-uhlobaronu-vlada-jej>